

Motvind Norge
Ekebergveien 1a
0192 Oslo

Energi- og miljøkomiteen på Stortinget

Kommunal- og distriktsdepartementet,
Direktoratet for byggkvalitet
Justisdepartementet v Lovavdelingen
Olje- og energidepartementet
Norges vassdrags- og energiverk

Oslo, 24. mai 2022

Forvaltningspraksis har gitt vindkraftutbyggerne en ulovlig snarvei gjennom plan- og bygningsloven. Snarveien gir tilgang til alle arealer i Norge gjennom ubegrenset ekspropriasjonsmulighet for kraftproduksjon og eksport av strøm.

Motvind Norge har over tid hevdet at mange konsesjonsvedtak fattet av Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Olje- og energidepartementet (OED), er beheftet med lovbrudd.

Organisasjonen har nå fått bekreftet ett av disse lovbruddene, jf. brev fra Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) av 4. mai 2022. Se vedlegg 1.

KDD bekrefter at eiendomsutviklingsselskapene for vindkraft, har søknadsplikt etter plan- og bygningsloven når arealet vindkraftverket skal stå på endres f.eks. ved en festeavtale.

NVE og vindkraftbransjens advokater, Statsforvalteren i både Agder og Innlandet og Direktoratet for byggkvalitet (DIBK) har avvist søknadsplikten. Men eiendomsendringer skal omsøkes med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl.) § 20-2 første ledd, jf. § 20-1 bokstav m.

Flere vindkraftverk lider av den mangelfulle saksbehandlingen. Der vi foreløpig har sikker kunnskap er at søknadsplikten ikke er overholdt for Kjøølberget i Våler kommune, Lillesand vindkraftverk, Buheii i Kvinesdal kommune og Birkenes vindkraftverk. To av disse -Kjøølberget og Buheii - er nå bygd uten byggetillatelse.

KDD sier i et intervju med NRK Trøndelag, at manglende søknad før tiltaket bygges kan repareres med ny søknad i ettertid, (se vedlegg 2). Motvind Norge vil i dette dokumentet redegjøre for hvorfor manglende søknadsbehandling før anlegget er bygget, ikke lar seg reparere i vindkraftsakene.

Det er i vindkraftsakene skapt en snarvei gjennom plan- og bygningsloven som gjør at mange obligatoriske vurderinger ikke er tatt. Dette har gått utover rettsikkerheten til berørte parter, og satt alle landets arealer i fare for å bli utbygget.

Først skal vi kort redegjøre for omfanget av søknadsplikten etter § 20-1 for å vise hva som ikke er vurdert, og deretter konsekvensene dette har for berørte parter, og at det ikke enkelt lar seg

---

Motvind Norge
Ekebergveien 1a
0192 Oslo

Org.nr: 923 421 068
www.motvind.org
E-post: kontakt@motvind.org

reparere med søknad i ettertid. Dernest påviser vi hvordan det gjennom både lovlige og ulovlige unntak fra plan- og bygningslovens krav, til sammen er skapt en illegitim snarvei som gir tilgang til alle landets arealer. Til slutt skal vi redegjøre for hvordan dette kunne skje.

Hva skal vurderes i søknadsplikten etter pbl § 20-2.

Hele kapittel 21 i plan- og bygningsloven (pbl.) om «Krav til innhold og behandling av søknader» regulerer hvordan søknader om «tiltak» i henhold til § 20-2 jf. § 20-1, skal saksbehandles.

Her er det bl.a. detaljerte krav til **nabovarsel** og at **naboers merknader skal legges ved søknaden, samordningsplikt med andre myndigheter** der det er nødvendig, og at **nødvendige vedtak eller uttalelser fra annen myndighet skal legges ved søknaden**.

For eiendomsendring spesielt gjelder også pbl. § 26-1 som stiller krav til det materielle innholdet i selve eiendomsendringen. Opprettelsen av f.eks. festetomten (tiltaket) «*må ikke gjøres på en slik måte at det oppstår forhold som strider mot denne lov, forskrift eller plan.*» Tiltaket må altså **vurderes i forhold til andre bestemmelser i plan- og bygningsloven, forskriftene til loven, og arealplanen**.

Hvis eiendomsendringen er i strid med arealplan må den også **dispensasjonsbehandles**, som er en egen søknadsprosess etter pbl. § 19-2 med egne vurderingstema. Det er også det samlede behovet for dispensasjoner som skal vurderes, da det avgjørende for vurderingen er totalbelastningen av dispensasjonene i forhold til om hensynene til lovens formål blir vesentlig tilsidesatt.

Konsekvenser av manglende søknadsbehandling

Det som konkret skjer når sakene ikke er søknadsbehandlet, er at de faller utenfor den kommunale saksbehandlingsloopen med alle sjekkpunktene dette innebærer for det gjeldende arealet og naboarealene.

Sjekkpunktet nabovarsling i pbl § 21-3 er satt for at naboer skal kunne ivareta sine interesser som f.eks. rettigheter og investeringer. Andre berørte interesser kan ha bruksrettigheter i arealet som ikke er tinglyst, noe som vil kunne komme fram gjennom en nabovarslingsprosess (eiendomsrett, reindrift, beiterett og fiskerettigheter).

Sjekkpunktet samordningsplikt etter § 21-5 iverksettes når tiltaket kan utløse vurderinger etter annet lovverk av annen myndighet, f.eks. folkehelseloven, forurensningsloven, **støvforskriften**, mineralloven, vegloven, reindriftsloven eller luftfartsloven. Det er forhåndsbestemt hvilke eksterne myndigheter som skal samordnes jf. SAK § 6-2, og samordningen skal utføres av kommunale bygningsmyndigheter. Se overskriften i pbl. § 21-5.

Sjekkpunktet dispensasjonsvedtak vil vurdere om eiendomsendringene er i tråd med plan- og bygningslovens formål, og det skal foretas en fordel-/ulempevurdering for å sikre at fordelene med unntaket fra arealplanen er klart større en ulempen. Det er sikker rett at vurderingen etter § 19-2 er et såkalt rettsanvendelsesskjønn som ikke kan erstattes av forvaltningens frie skjønn, og det er kommunen som er gitt myndigheten til å vurdere. Denne vurderingen kan derfor ikke, slik NVE og bransjen har hevdet, erstattes av den skjønnsmessige fordel-/ulempe vurderingen energimyndigheten foretar når de gir konsesjon etter energiloven.

Det kommunale blikket og perspektivet er trenet i arealvurderingene, det opereres ofte med sjekklister, og er annerledes enn energimyndighetens mer overordnede blikk og ensidige sektorperspektiv. Andre personers rettigheter og interesser sjekkes ut som en automatisk del av saksbehandlingen. Det er f.eks. en flyplass i nærheten av den planlagte vindkraftverket, og da skal

Kommentert [ME1]: Foreslår også å ta med mineralloven grunnet alle massetakene/deponiene over 10.000 m3.

kommunen be om at luftfartsmyndigheten uttaler seg om radarsignalene blir påvirket (luftfartsloven). Eller det er mange naboer som kan rammes av støy (folkehelseloven og støvforskriften), og søknaden sendes kommunal helsemyndighet, som også har behandlet en annen søknad om for eksempel et veganlegg noen dager før. Formålet med den kommunale arealavklaringen ivaretar på denne måten andre interesser og hensyn enn det som avklares av energimyndighetene.

Kan manglende søknadsbehandling repareres med ny søknad i etterkant?

KDD sier i sitt svar til NRK Trøndelag at den manglende søknadsbehandlingen ikke har betydning for vindkraftverkens lovlighet, og at eiendomsendringen kan ettergodkjennes. Se vedlegg 2.

Vi er enige i at manglende søknadsplikt etter § 20-2 ikke påvirker lovligheten av produksjonsanlegget (bygninger og konstruksjoner). Men poenget er at anlegget ikke kan bygges før også arealet er avklart slik plan- og bygningsloven krever. Det må være gjort et arbeid i kommunene med å avklare om arealet kan brukes til formålet, om naboer og andre myndigheters ansvarsområde rent faktisk blir berørt. Og det er riktig at en ettergodkjenning av byggetillatelse kan skje, men ikke så lenge etter at anlegget er bygget. Da er vi over i ulovlig bygging.

Når søknadsplikten ikke overholdes blir det tilfeldig hvilken informasjon som kommer inn til kommunen, og som ligger til grunn for utbyggingstillatelsen. Husk at unntaket fra reguleringsplikt i pbl. § 12-1 3.ledd har medført at arealet heller ikke er avklart i planfasen. Dette skaper risiko for at utbyggingstillatelsene bygger på tilfeldig faktisk grunnlag, og innfører systematisk tilfeldighet i saksbehandlingen. Unntakene fra plan- og bygningsloven, som skulle hindre dobbeltbehandling, har i stedet ført til at den kommunale arealavklaringen ikke blir foretatt. Når kommunalforvaltningen ikke får all informasjon, blir beslutningsgrunnlaget mangelfullt og tilfeldig. Dette har skapt risiko for lovbrudd og rettighetstap for berørte naboer og andre interesser.

Eksempler på hvordan lovbrudd og rettighetstap har oppstått.

Når det ikke kommer informasjon inn til kommunen gjennom søknadsbehandlingen kan det få **følgefeil i annen kommunal behandling**. Vi er f.eks. kjent med at det i området for vindkraftverket Vikna II i Nærøysund kommune ble lagt ut hyttetomter der det etter støvforskriften er ulovlig å bygge pga. nærheten til det planlagte vindkraftverket. Kommunen var ikke gjort klar over at planområdet til vindkraftverket var utvidet og endret.

Når arealene ikke er søknadsbehandlet er det tilfeldig om kommunen har kunnskap om **hvem som har rettigheter i arealet**. Vi har sikker kunnskap om at manglende søknadsbehandling i Kvinesdal kommune for Buheii vindkraftverk, har fått følgefeil inn i matrikulering og tinglysing. Her har tinglyste rettigheter til arealene på gården Risnes forsvunnet fordi de ikke ble kartlagt i søknadsprosessen. Rettighetene ble overdratt i en eiendomsendringsprosess uten at rettighetshaverne fikk mulighet til å påvise feilen gjennom nabovarsling av søknaden.

Bruksrettigheten til fiske, som var en del av gårdens satsing på turisme, «forsvant» på veien fordi de ikke ble kartlagt i søknadsprosessen i kommunen. Vindkraftverket er solgt og pantsatt for 385 millioner euro. Ny eier er et selskap som heter Macquarie som er dømt i tysk høyesterett for den største skattesvindelsaken i Tyskland. Mot denne overmakten er det lite som kan repareres for rettighetshaverne på Buheii. Følgen er at gårdsbruket er fraflyttet og investeringene som ble gjort med hyttebygging for turisme, er tapt. Det lar seg rett og slett ikke gjøre i ettertid å reparere dette tapet i en proforma søknadsprosess.

Også **reindrift er en bruksrettighet som ikke blir tinglyst**. Det er uklart om og i hvilken grad disse bruksrettighetene er vurdert på Fosen og Øyfjellet i forbindelse med eiendomsendringene der. Konflikt oppstår ikke uten grunn, og det skal mye til å ta en sak til retten mot store utbyggingselskaper og staten. For reinbeitedistriktet handler det både om retten til næringsutøvelse og kulturutøvelse, selve livsgrunnlaget. Dette lar seg ikke reparere med en søknad i ettertid når fjellet er sprengt bort og turbinene er satt opp i flytteleia og på vinterbeitene.

Når arealet ikke søknadsbehandles etter plan- og bygningsloven § 20-2 (og ikke en reguleringsplanprosess), får det **følgefeil inn i konsesjonsvedtakene** i NVE, som da også fattes uten tilstrekkelig faktisk grunnlag. Når det er tilfeldig om de kommunale helsemyndighetene har vært inn i bildet (Tysvær og de fleste andre), om mulige forstyrrelser i radarsignaler er vurdert (Haramsøya og Vigra), om mulige forstyrrelser i TV-signaler er vurdert (Vardafjell m fl.), om påvirkning for reindrifta er vurdert, om andres rettigheter er kartlagt, om arealet er dispensasjonsvurdert på selvstendig grunnlag slik det kreves i pbl § 19-2, nærmer vi oss myndighetsmisbruk og ugyldige konsesjonsvedtak.

NVE fatter også **ekspropriasjonsvedtak på samme mangelfulle grunnlag**. Når det er tilfeldig om sakene er arealavklart konkret i kommunen, kan ikke NVE vite hverken hva eller hvem de eksproprierer. Vedtakene fattes automatisk som en del av konsesjonsbehandlingen, og det henvises til fordel/ulempevurderingen etter energiloven, men det foretas ikke en selvstendig vurdering etter oreigningsloven § 2. 2. ledd.

Ved å unnlate behandle eiendomsendringene, og ved å henvise til at vurderingen er tatt i konsesjonen etter energiloven, har de lovbestemte vurderingen etter både pbl §§ 26-1 og 19-2 blitt tilsidesatt av «fritt-skjønn»-vurderingene som er lagt til grunn for konsesjonen etter energiloven. Energimyndigheten har med andre ord sagt at når de ikke har lyst og ikke synes det passer (fritt skjønn) å nekte en vindkraftkonsesjon, kan de bryte loven (rettsanvendelse) som er satt til å beskytte arealene våre og folks rettigheter i dem.

På bakgrunn av redegjørelsen over vil det være umulig å reparere manglete søknadsbehandling med å søke på nytt i ettertid. Manglende vedtak etter pbl. § 20-2 innebærer at vindkraftverk er igangsatt uten byggetillatelse. Dette er straffbart i norsk rett, og andre lovovertredere i like saker, både tiltakshaver og entreprenør, er straffet med både fengsel, bøter og inndragning.

Å godkjenne søknadene i ettertid vil også være med på å opprettholde den illegitime snarveien gjennom plan- og bygningsloven som vi skal redegjøre for nå.

[Det er skapt en illegitim snarvei gjennom plan- og bygningsloven](#)

[Energiforvaltningen er i interessekonflikt med arealforvaltningen](#)

Vindkraft trenger både vind og areal for å kunne produsere strøm. Selve produksjonen av strøm reguleres av energiloven, mens arealbruken reguleres av plan- og bygningsloven.

Dette skapte tidlig utfordringer med dobbeltbehandling og ineffektiv saksbehandling. For å søke å unngå dobbeltbehandlingen og ineffektivitet, ble forholdet mellom energiloven og plan- og bygningsloven grundig behandlet av planlovutvalget i forarbeidene til den nye plan- og bygningsloven som trådte i kraft 1. juli 2009. Se vedlegg 3 med oversikt over forarbeidene.

Her kom interessekonflikten mellom energi og areal til syne. Kjernes spørsmålet var om selve arealbeslutningen av hvor kraftverk, transformatorer, kraftlinjer osv. skulle plasseres skulle følge plan- og bygningsloven eller energiloven.

Utvalgets flertallsforslag (11 medlemmer) var at planleggingen i energisaker skulle følge lovens hovedregel plan- og bygningsloven, og at energiloven skulle få endringer som var tilpasset dette. Et mindretall fra energibransjen (1 medlem) dissenterte og argumenterte for at planarbeidet måtte ligge hos energimyndighetene. Argumentasjonen handler bl.a. om kompetansen hos fagetatene, og tilsvarende manglende kompetanse i kommunene, og behovet for statlig styring med forsynings sikkerheten.

Fem år senere kom lovforslaget, og til tross for det store flertallet i utvalget, fikk vindkraftanlegg unntak fra reguleringsplikten i plan- og bygningsloven jf. § 12-1 3. ledd, og unntak fra byggesaksbehandling av produksjonsanlegget jf. pbl § 20-6 og SAK § 3-4.

Tre forutsetninger for unntaket i forarbeidene

Forarbeidene til plan- og bygningsloven, Ot.prp nr. 32 (2007-2008) side 39-41, stilte opp tre forutsetninger for unntaket fra reguleringsplan og byggesaksbehandling for anlegget.

1. Unntakene for energilovsaker i plan- og bygningsloven ble gitt pga. behovet for sterk statlig styring med energisektoren for å sikre energiforsyningen. Dobbelbehandlingen i både energiloven og plan- og bygningsloven hadde gjort arbeidet ineffektivt.
2. Kommunene må fortsatt ta stilling til arealbruken. «Det vil være to beslutningsprosesser og to myndigheter som begge tar stilling til arealbruken».
3. «Konsesjonsbehandlingen etter energiloven ivaretar langt på vei kravene til saksbehandling etter plan- og bygningsloven. [...] For disse sakene vil kravene til offentlighet, medvirkning og dokumentasjon av virkninger alltid innebære mer omfattende prosesser enn det en ordinær regulerings sak etter plan- og bygningsloven krever.»

Ingen av disse forutsetningene er respektert.

1. forutsetning: Forsynings sikkerheten krever sterk statlig styring og kontroll innenfor energisektoren.

Forsynings sikkerhet er et veldig tungt argument som får de fleste andre argumenter til å vike, også kravet til reguleringsplan. Det blir mørkt i kjøkkenlampen og kjøleskapet slår seg av om vi ikke har forsynings sikkerhet. Sykehus og annen viktig infrastruktur er avhengig av strømtilførselen. Så selv om kommunene behandler militæranlegg og andre store infrastrukturprosjekter er det pga. forsynings sikkerheten, vurdert som hensiktsmessig med unntak fra plan- og bygningslovens krav til reguleringsplan for energisektoren. Det er dette vi kaller «en lovlig snarvei».

Norge har forsynings sikkerhet i dag og et komfortabelt kraftoverskudd. Overskuddet og det som får konsesjon planlegges brukt til eksport, elektrifisering av sokkelen og næringsprosjekter som datasenter og batterifabrikker. Energiforvaltningen og bransjen bruker samme regelsett og samme unntak fra reguleringsplankravet når de gir disse konsesjonene. Det er dette som skaper «den illegitime snarveien».

Det tas nemlig for gitt at denne typen prosjekter og produksjon til eksport og næringsutvikling dekkes av hjemmelen for unntak i pbl. § 12-1. 3. ledd. Unntakene i plan- og bygningsloven brukes som om den kommersielle eksporten eller næringsutviklingen er en del av forsynings sikkerheten.

Arealene våre – naturen og utmarka - blir gjennom denne praksisen kommersialiserte investeringsobjekter.

Motvind Norge mener det er å strekke unntaket fra reguleringsplan alt for langt når det brukes til å gi konsesjon for anlegg som brukes til andre formål enn forsynings sikkerhet i Norge. Husk hvor tungt

hensynet til forsyningssikkerhet er. Dette forsterkes av at hensynet til forsyningssikkerhet har gitt et tilsvarende unntak fra behandling i jordloven – hensynet til forsyningssikkerheten går altså foran hensynet til matjord. Men må arealene til reindrift, boområder uten helsefarlig støy, friluftsliv, natur, og matjord vike for hensynet til kommersiell eksport av kraft?

Motvind Norge mener det er lovstridig. Det ikke et unntak laget for andre formål enn forsyningssikkerhet. Likevel gir energimyndighetene konsesjoner, og det politiske Norge kappes om å bygge ut vindkraft både til lands og til havs, for å kunne eksportere, elektrifisere (sine egne) plattformer, lage datasenter og batterifabrikker.

Spørsmålet er altså om unntaket i plan- og bygningsloven gir fritt leide til energimyndighetene for å gi konsesjon og ekspropriasjonstillatelse, når konsesjonen det skal brukes til kommersiell eksport av strøm og næringsutvikling.

Oreigningslovens formål forutsetter en viss samfunnsnytte av prosjektene som bare kan tillates hvis det er «tvillaust meir til gang enn til skade» i oreigningslovens § 2. 2. Prosjekter som skal sikre energiforsyningen i Norge faller utvilsomt inn under ekspropriasjonshjemmelen. Det er derimot høyst tvilsomt om arealer som brukes til kommersiell produksjon for eksport av strøm og investeringsobjekt for store internasjonale fond, kan overdras fra grunneier og bruksrettshaver med tvang. Motvind Norge mener denne snarveien til arealene er i strid med oreigningsloven.

På grunn av at energimyndighetene ikke skiller mellom hva arealene brukes til, og ikke foretar en egen vurdering ihht oreigningsloven, har unntaket fra pbl, gjort tilgangen til alle arealene våre enklere, ikke bare dem som er nødvendige for forsyningssikkerheten. Dette er det helt motsatte av forutsetningen om «sterk statlig kontroll med energisektoren». *Det muliggjør i stedet en overdragelse av alle arealer i Norge - under tvang -, utført av eiendomsutviklingsselskapene for vindkraft, for å bruke arealene i sin kommersielle virksomhet. Arealene har blitt investeringsobjekter som pantsettes for 350 millioner euro.*

Ingen kan se forskjell på elektronene, og det er vanskelig å fastslå med sikkerhet om et anlegg/areal produserer for eksport eller forsyningssikkerhet. Beskrivelsen av kablene til utlandet omskrives stadig av bransjen, myndigheten og politikerne, og ingen er tydelige på om konsesjonene skal dekke «forsyningssikkerhet», «kraftutveksling for å bedre forsyningssikkerheten», eller «eksport». Det som er sikkert er kablene til Tyskland, Nederland og England har fraktet enorme mengder strøm ut av landet og bare minimale mengder inn gjennom månedene de var operative i 2021, og de første månedene av 2022.

Åpningen for eksport har gitt et uendelig behov for kraft. Men energimyndigheten har ikke satt et øvre tak på produksjonen. Med vindkraft betyr dette også uendelig behov for areal. Manglende på definert mål ble også bemerket av Riksrevisjonen i 2014, (Se vedlegg 4), men kritikken ble avvist av Olje- og energidepartementet fordi et øvre tak ville gi sensitiv informasjon til markedet. Vurderingen av hvordan vi skal bruke arealene våre var ikke en del av svaret. Men energimyndighetene visste i 2014 at utenlandskabler var planlagt, og da kunne det ikke settes et tak. De ville trolig ikke planlegge i strid med planene om eksportkabler.

Mangelen på øvre produksjonstak, og snarveiene gjennom plan- og bygningsloven har sammen med store investeringsbehov i markedet, satt alle arealene våre i risiko for å bli utbygget. Vindkraftutviklingsselskapene får ikke bare en forenklet behandling gjennom plan- og bygningsloven, men også forenklet tilgang til arealene og stor fortjeneste når de selger prosjekt etter prosjekt etter prosjekt til investeringselskaper som i sin tur pantsetter områdene for milliarder. Det er en

forretningsmodell som må ha eiendomsendring – dvs omgjøre natur til investeringsobjekter – for å ha positiv økonomisk effekt for selger og kjøper.

Motvind Norge mener unntakene fra plan- og bygningsloven ikke dekker prosjekter som omdanner uberørt natur til kommersielle investeringsobjekter når det ikke er nødvendig for forsyningsikkerheten i Norge.

Brudd på grl. § 112

Motvind Norge mener denne praktiseringen av plan- og bygningsloven er i strid med grunnlovens § 112. Grl. § 112. 3.ledd krever at myndigheten iverksetter *tiltak* for å sikre retten til miljø. Forvaltningen har praktisert loven på en slik måte at *tiltakene*, dvs. plan- og bygningslovens regler, er unntatt og omgått. Motvind Norge mener arealene er utsatt for så stor fare for å bli ødelagte med denne forvaltningspraksisen at den må anses som grunnlovsstridig.

2. forutsetning: Kommunen skal fortsatt ta stilling til arealbruken i en beslutningsprosess.

Selv om konsesjonen ikke trenger reguleringsplan, må arealbruken fortsatt behandles i kommunen, for å sikre at den er i tråd med arealplanen. Se Ot.prp 32 (2007-2008) på side 40.

For å sikre at kommunen også foretar en arealvurdering, forutsettes i forarbeidene at kommunen alltid må ta stilling til arealbruken i en beslutningsprosess.

Kommunene har likevel, av NVE og bransjens advokater, stadig fått informasjon om at de bare er høringsinstans i vindkraftsakene. Det er en av årsakene til at det har utviklet seg en forvaltningspraksis hvor arealavklaringen som vanligvis tas i reguleringsplanen, og i byggesaksbehandlingen, ikke har blitt tatt.

Også i forbindelse med dispensasjonsbehandling har energimyndighetene og bransjens advokater, hevdet at kommunen ikke skal behandle sakene slik pbl. § 19-2 regulerer. De støtter seg på en setning i Ot.prp. nr 32 (2007-2008) på side 243 hvor det står at «Vilkårene for å gi dispensasjon vil alltid være til stede når det foreligger en endelig konsesjon etter [energiloven]».

Både i planbehandling, med unntak fra reguleringsplan og unntak fra dispensasjonsbehandling, og i byggesaksbehandlingen og dispensasjonsbehandling der, er kommunens myndighet etter loven unntatt eller omgått. Forvaltningspraksisen har på denne måten hindret og brutt forutsetning om at kommunen skal ta stilling til arealet i en beslutningsprosess.

På denne måten er de vurderinger som kommunen skal ta, om andres rettigheter i arealene, og om tiltaket konkret støtter mot annet lovverk, ikke tatt.

3. forutsetning: Saksbehandlingen etter energiloven ivaretar kravene i plan- og bygningsloven gjennom mer omfattende prosesser.

Av det som framgår over er det tydelig at heller ikke denne forutsetningen er overholdt. Forarbeidene sier at «For disse [vindkraft]sakene vil kravene til offentlighet, medvirkning og dokumentasjon av virkninger alltid innebære mer omfattende prosesser enn det en ordinær regulerings sak etter plan- og bygningsloven krever.

Vindkraftsakene lider av alvorlige mangler. **Offentlighet** feiler allerede i grunneieravtalene, som er taushetsbelagte. Taushetsplikt og unnlatt søknadsbehandling har medført gjennomgående **manglende medvirkning** fra naboer i hele prosessen. Naboer har åpenbare interesser i å få minst

mulig konsekvenser av vindkraftanlegget, men er systematisk og konsekvent holdt utenfor prosessen på alle anlegg. Forvaltningspraksisen har medført at naboer har mistet rettighetene sine, mistet investeringene sine, mistet friluftsområdene sine, fått et helsefarlig og mye mindre trivelig bomiljø, med støy og evig blinkende høyintensitetslys, og mistet landskapene de og slekten har vokst opp i og har sin historie i, for å nevne noe. Noen har erfart å måtte flytte, mens naboen har blitt millionær. Bransjen har brukt virkemidler i denne prosessen som er fullstendig ødeleggende for tillitt og samhold i lokalsamfunnene i Norge.

Noen av disse konsekvensene ville i en normal saksgang utløst samordningsplikt, hvor tiltaket må vurderes etter annet lovverk. Naboer har i mange kommuner nå (Tysvær og Flatanger) på egen hånd nå krevd helsekonsekvensutredning. Vindkraftselskapene har i stedet for å vurdere anleggets lovliggjørelse inngått forhandlinger med de berørte naboene med tilbud om støyavtaler som kjøper dem ut av ulovligheten. At bransjen shopper virkemidler som f.eks. en støyavtale, i stedet for å overholde støyretningslinjen, er svært kritikkverdig.

Det vi ser i praksis er at når søknadsplikten ikke er overholdt, blir ikke vurderingene på bakken, der konsekvensene faktisk kommer, tatt i betraktning. Det er tilfeldig om så viktige ting som rettigheter i arealene, påvirkning på folks helse og sikkerhet, investeringsmuligheter i egen næring, i for eksempel nytt fjøs, turisthytter på gården, eller boligen for den saks skyld, er med i vurderingen.

Det som skulle forhindre dobbeltbehandling har ført til ikke-behandling. I stedet for at kommunene har tatt beslutningene basert på vurderingstema gitt ved lov, er beslutningsprosessen overført ut i et lovtomt rom, hvor energimyndigheten ikke har foretatt lovavklaringene, og bransjens advokater har hatt fritt spillerom.

Hvordan kunne dette skje?

Kommunene har blitt villedet og er i rettsvillfarelse

Kommunene har blitt villedet av representanter for forvaltningen og bransjen til å tro at det ikke er søknadsplikt for eiendomsendring, og at den bare er høringsinstans i alt som har med vindkraftverket å gjøre. Det er dermed skapt en forvaltningspraksis uten forankring i loven.

Det hører med til rettskildetildeling at forvaltningspraksisen heller ikke er forankret i NVEs egen veileder om utarbeiding av MTA-plan. Her går det tydelig fram at *«unntaket [fra byggesaksreglene] gjeld ikke reglane i pbl om oppretting og endring av eigedom (§26-1)»*. Se vedlegg

Likevel er det i møte etter møte med ulike kommuner orientert fra bransjen og NVE om at kommunen kun er høringsinstans, og at alle vurderinger er tatt i konsesjonsbehandlingen.

I Lillesand kommune mottok ordføreren brev fra NVE hvor søknadsplikten avvises av daværende leder for konsesjonsavdelingen Arne Olsen, en uke før han gikk av med pensjon. Den nye lederen gikk deretter ut i avisen og bekreftet at det ikke var søknadsplikt. Se vedlegg 10.

Selv om lovavklaringen fra Kommunaldepartementet gjelder byggesøknaden om tiltaket eiendomsendring, har tilsvarende villedning skjedd på andre av kommunens myndighetsområder, nærmere bestemt på vurderingen av om tiltaket er i tråd med plan. Her har bransjens advokater og NVE villedet kommunen til å tro at det ikke skal fortas en selvstendig og fullstendig dispensasjonsvurdering i kommunen etter pbl § 19-2.

Rettsvillfarelse er som kjent ikke en unnskyldning som reparerer ugyldighet og ulovlighet. Både feil lovanvendelse av den mangelfulle søknadsplikten etter § 20-2, og vedtak fattet av feil myndighet er

ugyldighetsgrunner. I tillegg er oppføring uten byggetillatelse straffbart, både for grunneier, tiltakshaver og entreprenører.

2. Prosessen har vært hemmeligholdt

Prosessen er en såkalt «strukturering av et forretningskonsept», altså en forretningsmodell for å komme fra A-Å i en vindkraftutbygging. Det starter med at eiendomsutviklingselskapene for vindkraft, leter etter egnede eiendommer. Det de ser etter er nokså flate felt med nærhet til infrastruktur som veg og nett. Deretter søkes det å inngå avtaler med gjeldende grunneiere. Avtalene som inngås er såkalte «non-disclosure»-avtaler, som er profesjonelle avtaler ment for profesjonelle parter. Et særtrekk ved «non-disclosure»-avtalene er at den ene parten pålegges taushetsplikt. Dette slik at eiendomsutviklerne for vindkraftverk skal kunne utvikle prosjektene i fred og ro. Det kan være nyttig og helt greit når partene er likeverdige og for kortere tidsrom innenfor et område som ikke påvirker resten av samfunnet. «Fred og ro» betyr her at prosessen kommer i gang før naboene kan ivareta sine interesser. Dette skjer lenge før søknad sendes inn til NVE, og trolig er det mange grunneiere i Norge som har undertegnet tilsvarende avtaler, uten at dette enda har kommet fram.

I vindkraftavtalene er ikke taushetsplikten avgrenset i tid, og gjelder derfor i avtalenes levetid på 25 år. Motvind Norge har snakket med flere grunneiere og sett noen av avtalene. Felles for historiene er at grunneierne lokkes med mye penger og/eller trues med ekspropriasjon. Det ene utbyggingsselskapet, Sarepta (Trønderenergi og Nord-Trøndelag e-verk), hadde en praksis hvor de gikk på døra til grunneierne, sto i stua og maste og maste, og tok med seg avtalen hvis de ikke signerte umiddelbart, sånn at grunneierne ikke fikk finlest teksten. Dette er uprofesjonelle parter i møte med profesjonelle parter, og ingen av de grunneierne vi har snakket med fra kystkommunene på Fosen og Flatanger i Trøndelag, hadde forstått det avgjørende punktet for eiendomsutviklingselskapet, - at avtalen kunne overdras videre. De hadde blitt gitt et inntrykk av at de gjorde en samfunnstjeneste med å undertegne avtalen med det lokale e-verket. «Fikk ikke finlest avtalen» før jeg måtte undertegne. «Følte meg tvunget til å undertegne». «Ble truet med søksmål». «Fikk advokat hjelp betalt av utbygger», er tilbakemeldinger som har kommet.

Poenget med å nevne dette her er for å vise at eiendomsutviklingsbransjen for vindkraft blander forretning og forvaltning. Valg av eiendom beror i større grad på hvor grunneieravtaler er inngått, hvor grunneierne er «modnet» til å skrive under, enn på hvor arealet er egnet for vindkraftverk. I Norge er det vindressurser stort sett overalt i den høyden turbinene opererer, og vindmåling kommer mye senere i prosessen. Regionale og kommunale planer er ofte ikke brukt som utgangspunkt for valg av område. Bransjens representanter vet at NVE på et mye senere tidspunkt utsteder ekspropriasjonsvedtak, og bruker det som trussel.

I valg av område legges ingen vekt på naboer, bruksretter, vernestatus, drikkevann, fuglefredningsområder, forurensning av vassdrag, sårbare arter, forstyrrelser av andre signaler som radar- og tv-signaler, allemannsretten, friluftsområdet, hellige samiske fjell, World Heritage List, eller Særlig vakre landskap for å nevne noen arealkriterier. Det eneste som teller er å få den hemmelige grunneieravtalen i havn. Og om avtalen mot formodning er kjent for naboene og bruksrettsinnehaverne, forventer alle berørte og utenforstående aktører, at arealavklaringen skal komme senere.

Det som kommer senere er imidlertid unntak fra kommunal behandling av reguleringsplan, begrenset vurdering av dispensasjon etter § 19-2, og manglende søknadsbehandling etter § 20-2, samt en avgrenset høring fra utviklingselskapets side av konsekvensutredningen, konsesjonen og

MTA-planen. Den ulovlige praksisen overfor naboene og andre rettighetshavere fortsetter på denne måte i senere faser av strukturingsprosessen/forretningsmodellen, og det er kjent teknikk at jo lenger ut i en prosess man kommer, jo vanskeligere er det å få stoppet den.

Selv ikke Høyesteretts kjennelse om brudd på menneskerettighetene respekteres av energibransjen, herunder energiforvaltningen og to statsråder.

Det er ikke en bagatell å få et vindkraftverk som nabo. Det innebærer flere hundre meter høye konstruksjoner med bevegelige deler som støyer og blinker, med lavfrekvent støy som innebærer helsefare, og med verdifall på eiendommen. Andre mister næringsgrunnlaget, menneskerettighetene er brutt på Fosen Et minimumskrav er som følge av retten til kontradiksjon og medvirkning, å bli varslet og hørt for å ha en mulighet til å ivareta sine interesser.

4. Påvirkning og lobbyvirksomhet

Ulovlig påvirkning?

Motvind Norge mener vindkraftbransjens interesseorganisasjon, Norwea, driver utilbørlig påvirkning av representanter for forvaltningen. Representanter for forvaltningen har også satt seg i en slik posisjon at de kan ha blitt utsatt for utilbørlig påvirkning. Det vi ser her kan være ulovlig påvirkning av beslutningsprosessene, og vi finner det så oppsiktsvekkende at vi ønsker det skal bli gransket.

Bildet viser leder for NVEs konsesjonsseksjon, Arne Olsen, som blir kåret til «ridder av vindkrigarkorset» i en tulleutnevning på Norwea-konferansen, 27. mars, 2012. Alle lederne i Norwea står for utnevningen.

Motvind Norge har også fått beskrevet hvordan beslutningen om å bygge ut Storheia og Roan vindkraftverk ble gjenstand for en påvirkningsprosess av politikerne i formannskapene i alle Fosen-kommunene, som ledet til at Statkraft endret sin tilråding om ikke å bygge ut. Se vedlegg 13

Oppsummering

- Manglende søknadsplikt kan ikke repareres med ny ettertidssøknad i vindkraftsakene. Konsekvensene av lovbruddene er tilfeldig og vilkårlig myndighetsutøvelse som i konsekvens innebærer ugylldighet for konsesjonene. Anlegg som allerede er bygget, er bygget uten byggetillatelse, noe som regnes som miljøkriminalitet.
- Manglende søknadsbehandling av eiendomsendringer, forenklet dispensasjonsbehandling og unntak fra krav til reguleringsplan har medført at kommunen ikke har tatt stilling til arealet i en beslutningsprosess, som var forutsetningen i forarbeidene.
- Unntak og omgåelse har medført systematisk forenklet behandling etter pbl – en snarvei gjennom loven. Særlig er naboer og berørte interesser i vindkraftsakene rammet. Offentlighet, medvirkning, kontradiksjon og rettsikkerhet er salderingspostene.
- De lovlige unntakene fra plan- og bygningsloven gjelder forsyningssikkerhet, men brukes også for kommersielle prosjekter ment for eksport. Ekspropriasjon brukes dermed for kommersielle prosjekter ment for eksport. Energiloven og pbl gir til sammen ikke lovhjemmel for eksport, kun arealbruk for forsyningssikkerhet.
- Når myndighetene ikke opererer med et øvre tak på kraftutbygging, er konsekvensen av snarveien og ekspropriasjonen at alle landets arealer ligger åpne for utbygging. Dette mener Motvind Norge er et brudd på tiltaksplikten i grunnlovens § 112 3.ledd for å sikre retten til miljø.
- Offentlige saksbehandlingsprosesser uten forankring i lovhjemler skaper høy risiko for ulovlige virkemidler, hemmelige prosesser, utilbørlig påvirkning og korrupsjon.
- Vindkraftbransjens interesseorganisasjon, Norwea, driver utilbørlig påvirkning overfor representanter for forvaltningen.
- Snarveien gjennom plan- og bygningsloven er skapt for å få prosjektene raskt gjennom. Mange kommuner, bransjens advokater, energimyndighetene og enkelte statsforvaltere er brakt i kunnskap om lovbruddene. Det er ikke tvil om at forretningsmodellen fra hemmelige grunneieravtaler til salg av vindkraftselskaper til store internasjonale fond har et økonomisk motiv, og at investorenes pantsettinger for milliardbeløp også har det. Lovbrudd fra vindkraftbransjen og investorene for å oppnå økonomisk vinning, kan karakteriseres som økonomisk kriminalitet.

Krav

- Motvind Norge krever at vindkraftforvaltningen granskes av Riksrevisjonen.
- Den nye runden med konsesjoner som er meldt, må stanses.
- Anlegg som er bygd uten byggetillatelse er ulovlige og må rives.
- Vi krever likhet for loven. Antatt miljøkriminalitet og antatt økonomisk kriminalitet må etterforskes og straffes slik praksis er i andre tilsvarende saker.

Med hilsen

Motvind Norge

Hildegunn Hervik Flengstad
Styreleder

John Fiskvik
Nestleder

Saksbehandler: Anne Merethe Baardvik
Saksbehandler: Eivind Mauland

Se eget dokument med vedlegg

Kopi til: